

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudkyň Mgr. Daniely Zemanové a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobce: **A. Ž.**, proti žalovaným: **1) Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, **2) Vězeňská služba České republiky**, se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4, a **3) Vězeňská služba České republiky**, **Věznice Plzeň - Bory**, se sídlem Klatovská 202, Plzeň, ve věci ochrany proti nečinnosti správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2011, č. j. 8 A 359/2011 - 9,

takto:

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 12. 2011, č. j. 8 A 359/2011 - 9, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhá zrušení shora označeného usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků v řízení o žalobě před městským soudem.

Městský soud v odůvodnění napadeného usnesení uvedl, že postupoval shodně jako ve věci vedené u městského soudu pod sp. zn. 8 A 257/2011, v níž stěžovatel požádal o osvobození od soudních poplatků a kde posléze k doložení své majetkové situace vyplnil „potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků“ (vzor OSŘ 060). Tento tiskopis dle městského soudu nevyplnil stěžovatel řádně, resp. uvedl pouze osobní údaje, sociální dávky a dluhy. Přiznal, že obdržel kompenzaci za

průtahy v trestním řízení přiznanou rozsudkem Evropského soudního dvora pro lidská práva ve výši 4000 eur, kterou měl dne 6. 6. 2011 použít na splátku svého dluhu. Městský soud dále uvedl, že z pravomocného rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 14. 6. 2010, sp. zn. 26 C 384/2009, vzal soud za prokázané, že tímto rozsudkem byla stěžovateli přiznána částka 10 500 Kč a náhrada nákladů řízení. Tuto částku však stěžovatel ve své žádosti o osvobození od soudních poplatků nezmínil. Městský soud uvedl, že nemohl přesně zjistit, jaká je vlastně finanční situace stěžovatele v době rozhodování soudu, nicméně z citovaného rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 je zřejmé, že stěžovatel mohl zaplatit soudní poplatek ve výši 1000 Kč.

Městský soud dále konstatoval, že žaloba je *prima facie* neúspěšná, neboť žaloba na ochranu proti nečinnosti správního orgánu se má týkat nečinnosti správního orgánu v období let 2002 až 2005 a z podání žalobce není zřejmé, zda žalobu podává za splnění podmínek v § 80 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."), tj. nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy ve věci, v níž se žalobce domáhá ochrany, marně proběhla lhůta stanovená zvláštním zákonem pro vydání rozhodnutí nebo osvědčení, a není-li taková lhůta stanovena, ode dne, kdy byl žalobcem vůči správnímu orgánu nebo správním orgánem proti žalobci učiněn poslední úkon.

Stěžovatel v kasační stížnosti namítl, že v řízení vedeném před městským soudem pod sp. zn. 8 A 257/2011 předložil vyplněný formulář „potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků" (vzor OSŘ 060) společně s potvrzením od R. K. ze dne 6. 6. 2011, v němž figurují obě splátky dluhu, a to částka 10 537 Kč (tj. kompenzace přiznaná rozsudkem sp. zn. 26 C 384/2009 ve výši 10 500 Kč a 37 Kč jako náhrada nákladů řízení), tak i částka 97 560 Kč (rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva). Stěžovatel zdůraznil, že potvrzení není časově omezeno do minulosti a že neobsahuje žádnou kolonku pro nezdanitelné a nezabavitelné kompenzace za újmu na právech, které by měly být pro svoji morální a nemajetkovou povahu nedotknutelné. Dále poukázal na to, že napadené rozhodnutí považuje za svévolné, když jiný senát městského soudu o jeho žádosti rozhodl pozitivně, a to ve věci pod sp. zn. 9 A 287/2011. Má také za to, že městský soud dezinterpretoval předmět sporu, stěžovatel se soudně brání proti tomu, že ředitel věznice odmítá vydat rozhodnutí o návrhu na zrušení správních rozhodnutí z let 2002 až 2005, kdy ale primární podnět ke zrušení, k němuž se má vztahovat nečinnost, vznikl dne 9. 5. 2011. Stěžovatel též poukázal na to, že městský soud na stranách 2 a 3 svého rozhodnutí uvedl výňatek z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, a z tohoto důvodu považuje jeho rozhodnutí za nepřezkoumatelné.

V kasační stížnosti stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení městského soudu a aby sám rozhodl o osvobození od soudních poplatků a určení zástupce z řad advokátů k hájení jeho zájmů před soudem.

Žádný ze žalovaných správních orgánů se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Důvod kasační stížnosti

odpovídá důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Zdejší soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumal při tom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a odst. 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Co se týče podmínek řízení o kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem. Předmětem přezkumu v nynější věci je usnesení městského soudu, kterým nebylo stěžovateli přiznáno osvobození od soudních poplatků. Pokud by zdejší soud trval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost či povinném zastoupení advokátem v této věci, znamenalo by to jen další řetězení téhož problému a vedlo by k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval, a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv, k tomu srov. rozsudek zdejšího soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil, zda napadené usnesení městského soudu netrpí vadami, k nimž zdejší soud dle § 109 odst. 4 s. ř. s. přihlíží z úřední povinnosti. Sem patří i prověření, zda napadené rozhodnutí netrpí vadou, která by mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Zdejší soud se v této souvislosti zabýval hodnocením postupu městského soudu, který v napadeném usnesení posuzoval pouze žádost o osvobození od soudních poplatků podanou v jiné věci projednávané před městským soudem, než ve které o osvobození rozhodoval.

Zdejší soud konstatuje, že každou žádost o osvobození od soudních poplatků je nutno vždy hodnotit individuálně a posuzovat, zda byly či nebyly splněny podmínky pro vyhovění takové žádosti. Uvedené platí i v situacích, kdy je v několika řízeních podáno tím samým účastníkem několik žádostí o osvobození od soudních poplatků. Nelze pak paušalizovat, že v případě, že nebylo-li jednou osvobození od soudních poplatků přiznáno, bude vždy takto rozhodnuto i o dalších žádostech, případně naopak bylo-li jednou osvobození od soudních poplatků přiznáno, že tomu tak bude bez dalšího i v jiných řízeních. Nelze totiž přehlížet, že rozhodnutí totiž bude záviset na tom, zda účastník má či nemá dostatečné prostředky, a též na kvalitě příslušné žádosti o osvobození od soudních poplatků co se týče unesení břemena tvrzení i důkazního břemena. Vše za předpokladu, že samotný návrh, s nímž je poplatková povinnost spojena, není zjevně neúspěšný, zjevná neúspěšnost totiž sama o sobě postačí k zamítnutí žádosti o osvobození od soudního poplatku. Jak dostatek prostředků, tak kvalita žádosti o osvobození od soudního poplatku, se může i u stejného účastníka v čase velmi různit a vést tak k rozdílným rozhodnutím o takových návrzích. Z uvedených důvodů je nutno vždy přistupovat ke každé žádosti o osvobození od soudních poplatků individuálně a rozhodovat vždy o té žádosti, které se týká řízení, v němž je o ní rozhodováno.

Takovému požadavku ovšem městský soud nedostál. Městský soud vyšel z toho, že v řízení vedeném pod sp. zn. 8 A 257/2011 stěžovatel neuvedl v žádosti o osvobození od soudních poplatků úplné údaje. Městský soud přitom takto postupoval v řízení

pod sp. zn. 8 A 359/2011, tedy v jiném řízení, než ve kterém byla neúplná žádost o osvobození od soudních poplatků podána. Přitom v řízení pod sp. zn. 8 A 359/2011, ze kterého vzešlo nyní přezkoumávané usnesení, měl městský soud žádost o osvobození od soudního poplatku pro toto řízení (č. l. 1 ve spise sp. zn. 8 A 359/2011), kterou městský soud žádným způsobem nehodnotil, ačkoli právě tuto žádost měl hodnotit v první řadě.

Stěžovatel v žádosti o osvobození od soudních poplatků ve věci pod sp. zn. 8 A 359/2011 uvedl tvrzení ohledně toho, že nemá dostatečné prostředky. Zároveň zde ale požádal městský soud, aby mu byl zaslán *„příslušný tiskopis, který po vyplnění soudu vrátí, aby tento mohl posloužit jako podklad pro pozitivní rozhodnutí soudu*". Je zřejmé, že onen příslušný tiskopis zmíněný stěžovatelem je tiskopis potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků (vzor OSŘ 060), který soudy běžně zasílají v případech žádostí o osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel tak jasně vyjádřil, že svoji žádost nepovažuje za zcela finální a úplnou a že ji hodlá skrze vyplnění požadovaného formuláře vzoru OSŘ 060 doplnit. Zdejší soud poznamenává, že stěžovatel je ve výkonu trestu odnětí svobody, což může podstatně limitovat jeho možnost opatřit si zmíněný formulář sám (např. z internetu).

Za takto vymezeného stavu nebyl možný postup, který zvolil městský soud, totiž zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků z důvodu, že v jiném řízení před městským soudem (sp. zn. 8 A 257/2011) podal stěžovatel neúplnou žádost, jelikož v ní nezmínil, že na základě rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 14. 6. 2010, sp. zn. 26 C 384/2009, mu bylo přiznáno 10 537 Kč. Pokud městský soud měl pochybnosti o úplnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků, bylo v takovém případě namístě zaslat tiskopis vzoru OSŘ 060, o který stěžovatel žádal a jehož vyplněním chtěl doplnit svou žádost o osvobození od soudního poplatku ve věci pod sp. zn. 8 A 359/2011.

Usnesení č. j. 8 A 257/2011 - 30, na které městský soud odkázal a kterým byla zamítnuta stěžovatelova žádost o přiznání osvobození od soudních poplatků mj. z důvodu, že stěžovatel vzor OSŘ 060 nevyplnil úplně, bylo vydáno dne 28. 11. 2011. K jeho vydání tak došlo pouze krátce poté, co bylo zahájeno řízení pod sp. zn. 8 A 359/2011 (zahájeno dne 15. 11. 2011), z něhož vzešlo nyní přezkoumávané usnesení. Za takové situace by zasláním formuláře vzoru OSŘ 060 bylo stěžovateli umožněno reagovat na neúplnost vyplnění prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků ve věci pod sp. zn. 8 A 257/2011 a v řízení pod sp. zn. 8 A 359/2011 tuto neúplnost napravit. Dále je nutno zmínit, že v řízení vedeném před městským soudem pod sp. zn. 8 A 257/2011 byl stěžovatelem vyplněný tiskopis vzoru OSŘ 060 datovaný dnem 12. 9. 2011 městskému soudu doručen dne 15. 9. 2011 (jak vyplývá ze spisu městského soudu sp. zn. 8 A 257/2011, který měl zdejší soud při rozhodování o této kasační stížnosti k dispozici, jelikož byl zdejšímu soudu zaslán k projednání kasační stížnosti ve věci vedené před Nejvyšším správním soudem pod sp. zn. 6 Aps 1/2012). Řízení před městským soudem ve věci pod sp. zn. 8 A 359/2011, ke kterému se vztahuje nynější přezkum ze strany zdejšího soudu, bylo zahájeno dne 15. 11. 2011, nyní přezkoumávané usnesení městského soudu bylo vydáno dne 16. 12. 2011. Ve vyplněném tiskopise vzoru OSŘ 060, který stěžovatel hodlal zaslat pro řízení sp. zn. 8 A 359/2011, tak mohl také reagovat na případné změny jeho poměrů, které se případně mohly odehrát od doby, kdy tento tiskopis zasílal ve věci pod sp. zn. 8 A 257/2011.

Nejvyšší správní soud na základě výše uvedeného konstatuje, že řízení před městským soudem bylo zatíženo tzv. jinou vadou řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Uvedené spatřuje v tom, že městský soud zcela pominul žádost o osvobození od soudního poplatku v řízení vedeném pod sp. zn. 8 A 359/2011, v němž vydal kasační stížností napadené usnesení, místo toho hodnotil žádost o osvobození podanou v jiném řízení (sp. zn. 8 A 257/2011), a to z hlediska její úplnosti. V novém rozhodnutí se proto městský soud bude zabývat žádostí o osvobození od soudních poplatků podanou v řízení pod sp. zn. 8 A 359/2011. Tuto žádost stěžovateli před rozhodnutím umožní precizovat skrze vyplnění tiskopisu vzoru OSŘ 060, jehož zaslání v žádosti stěžovatel požaduje a který mu městský soud pro tento účel zašle.

Za takto vymezené situace se jeví jako nadbytečné, aby zdejší soud hodnotil kasační námitky vztahující se k té části rozhodnutí městského soudu, v níž se městský soud zabýval neúplností žádosti o osvobození od soudních poplatků v řízení vedeném pod sp. zn. 8 A 257/2011. Pokud zdejší soud shledal vadu napadeného usnesení již v tom, že městský soud se zabýval pouze žádostí o osvobození od soudního poplatku ve věci pod sp. zn. 8 A 257/2011 a pominul žádost v řízení pod sp. zn. 8 A 359/2011, postrádá smyslu, aby zdejší soud hodnotil, zda jeho úvahy týkající se žádosti ve věci pod sp. zn. 8 A 257/2011 byly správné či ne. Na tomto místě lze na okraj poznamenat, že o kasační stížnosti proti usnesení, kterým byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků před městským soudem ve věci pod sp. zn. 8 A 257/2011, Nejvyšší správní soud rozhodl, a to v rozsudku ze dne 14. 3. 2012, č. j. 6 Aps 1/2012 – 13.

Nejvyšší správní soud se však zabýval hodnocením námitek směřujících proti závěru městského soudu o zjevné neúspěšnosti žaloby. Pokud by totiž závěr městského soudu o zjevné bezúspěšnosti žaloby obstál, pak by mohl obstát i výrok napadeného usnesení městského soudu o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků, jelikož samotná skutečnost, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, dostatečně odůvodňuje výrok o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků (k tomu srov. ust. § 36 odst. 3, větu třetí, s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud se při tomto hodnocení ztotožnil se stěžovatelem, že neobstojí ty důvody, pro které městský soud považoval žalobu k městskému soudu za zjevně neúspěšnou. Městský soud uvedl, že šlo o nečinnost správního orgánu v rozmezí let 2002 až 2005, přičemž z podání stěžovatele není zřejmé, zda žalobu podává ve lhůtě dle § 80 odst. 1 s. ř. s. Zdejší soud k danému konstatuje, že žaloba, o níž je před městským soudem vedeno řízení pod sp. zn. 8 A 359/2011, se netýkala nečinnosti správního orgánu v letech 2002 až 2005, nečinnost stěžovatel spatřoval jinde. Stěžovatel v žalobě k městskému soudu tvrdil, že v roce 2011 podal návrh na zrušení pěti v žalobě specifikovaných rozhodnutí o povinnosti nahradit náklady výkonu trestu odnětí svobody vydaných v letech 2002 až 2005. Stěžovatel dále tvrdil, že ředitel věznice o tomto návrhu na zrušení rozhodnutí odmítá vydat rozhodnutí. Tomu odpovídá i petit I. v žalobě k městskému soudu, jímž se stěžovatel domáhá toho, aby městský soud správnímu orgánu uložil povinnost vydat rozhodnutí o návrhu na zrušení pěti v žalobě specifikovaných rozhodnutí

týkajících se povinnosti nahradit náklady výkonu trestu odnětí svobody vydaných v letech 2002 až 2005.

Co se týče doby, kdy stěžovatel podal zmíněný návrh na zrušení správních rozhodnutí, v žalobě uvedl, že krajské státní zastupitelství postoupilo část podnětu stěžovatele řediteli věznice v Plzni. Mělo jít o podnět, který obsahoval návrh na zrušení výše uvedených pěti rozhodnutí o povinnosti nahradit náklady výkonu trestu odnětí svobody vydaných v letech 2002 až 2005. Jako přílohu žaloby stěžovatel dodal záznam o podnětu sepsaný Krajským státním zastupitelstvím v Ostravě dne 17. 5. 2011, č. j. 2 KDT 4006/2001 - 3. Z vyrozumění Krajského státního zastupitelství v Ostravě ze dne 20. 5. 2011, č. j. 2 KDT 4006/2011 - 11 (jde též o přílohu žaloby), vyplývá, že při rozmluvě se státním zástupcem dne 17. 5. 2011 stěžovatel doplnil své písemné podání ze dne 9. 5. 2011. Z uvedeného je zřejmé, že stěžovatel tvrdil, že návrh na zrušení výše uvedených pěti rozhodnutí o povinnosti nahradit náklady výkonu trestu odnětí svobody podával v květnu 2011. Žaloba a žádost o osvobození od soudních poplatků a přidělení zástupce z řad advokátů byly městskému soudu doručeny dne 15. 11. 2011.

Z výše uvedeného je zřejmé, že nemůže obstát úvaha městského soudu o zjevné neúspěšnosti žaloby s odkazem na jednoroční lhůtu dle § 80 odst. 1 s. ř. s. tak, jak ji městský soud učinil.

Nejvyšší správní soud ovšem nepřisvědčil námitce o nepřezkoumatelnosti napadeného usnesení městského soudu z důvodu, že městský soud shrnul obsah rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. 10. 2010 a ze dne 30. 9. 2010 ve věcech Ž. vs. Česká republika, která stěžovatel považuje za irelevantní pro rozhodnutí městského soudu o osvobození od soudních poplatků. Zdejší soud se se stěžovatelem ztotožňuje, že z rozhodnutí městského soudu není seznatelné, jakou relevanci mají uvedená rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro důvody nepřiznání osvobození od soudních poplatků. Nicméně skutečnost, že městský soud ve svém rozhodnutí uvedl toto nadbytečné pojednání, nevede k závěru o nepřezkoumatelnosti tohoto rozhodnutí. V dané souvislosti by do úvahy přicházela pouze nepřezkoumatelnost z důvodu nesrozumitelnosti, která by mohla být zapříčiněna tím, že části rozhodnutí městského soudu, v nichž pojednává o rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, by byly v rozporu s jinými částmi rozhodnutí městského soudu zabývajícími se důvody pro neosvobození stěžovatele od soudních poplatků. Tato skutečnost však nenastala, tento rozpor usnesení městského soudu neobsahuje, a proto namítaná nepřezkoumatelnost rozhodnutí tedy dána není.

V petitu kasační stížnosti stěžovatel též navrhl, aby Nejvyšší správní soud sám rozhodl o osvobození stěžovatele od soudních poplatků v řízení před městským soudem a aby mu pro toto řízení ustanovil zástupce z řad advokátů. Nejvyšší správní soud konstatuje, že k takovému rozhodnutí není příslušný. Nejvyšší správní soud rozhoduje o osvobození od soudních poplatků a jmenování zástupce z řad advokátů pouze ve vztahu k řízením vedeným před zdejším soudem. K osvobození od soudních poplatků a jmenování zástupce v řízení před krajskými soudy, resp. městským soudem jsou příslušné krajské soudy, resp. městský soud. Po zrušení kasační stížností napadeného usnesení městského

soudu proto bude o této žádosti o osvobození od soudních poplatků v řízení před městským soudem a návrhu na ustanovení advokáta rozhodovat znovu městský soud.

Nejvyšší správní soud ze shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, proto dle § 110 odst. 1, věty první, s. ř. s. napadené usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. O věci přitom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

O náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti rozhodne městský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3, věta první, s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. května 2012

JUDr. Radan Malík
předseda senátu